

Blomster

vennen

UTGITT AV BLOMSTERVENNERS KLUBB

Nr. 1-2011
ÅRGANG 34

Styre og redaksjon

STYRELEDER

Signe Videm
Langårdsv. 6, 1404 Siggerud
Tlf. 99 27 19 47

SEKRETER

Anne Runningen
Christian Schous vei 24, 0588 Oslo
Tlf. 22 22 97 38

KASSERER

Bodil Bergan
Åmotveien 26, 0880 Oslo
Tlf. 22 23 32 49

E-POST: styret@blomstervenner.no

KONTONR. 7877 08 28529

Adresseforandring meldes til:
Gøril Fjellet
Tlf. 62 58 20 34
E-POST: gffjellet@online.no

REDAKTØR FOR BLOMSTERVENNEN

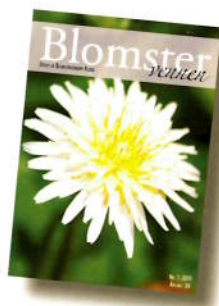
Kenneth Ingebretsen
Holtervegen 169, 2034 Holter
Tlf. 916 16 593
E-POST: kenneth@devabotanica.com

REDAKSJONSMEDARBEIDERE:

Ståle Sørensen, Ebba Holmboe og
Tommy Tønsberg

Innhold

Styre og redaksjon	s. 2
Redaktøren	s. 3
Ugress som prydeplanter.....	s. 4
Fenriken er en ramp.....	s. 8
Heksekoster og andre dverger i min hage	s. 10
Krokuskrydder.....	s. 16
Medlemssider	s. 17
Planteportrettet	s. 20

Taraxacum albidum
Foto: Kenneth Ingebretsen

Blomstervenners Klubb

Vaner og tradisjoner

TEKST OG FOTO: KENNETH INGEBRETSSEN

På denne mørke tiden når snøen daler ned på utsiden, og peisovnen knitrer, er jeg en bokorm å regne. Du finner meg med pleddet på fanget og nesa godt begravet i tykke plantebøker. En vane jeg har, er å lese disse om og om igjen, for det er alltid noe nytt å få med seg. Noen er gamle favoritter som jeg aldri blir lei av å lese, sommer som vinter.

Når vi synes vinteren har vært for lang, må vi ut og reise og oppleve vårsesongen. Gjerne opptil flere ganger! Det er blitt en tradisjon å besøke Arboretum Kalmthout i Belgia i februar. Da er det trollhassel- (*Hamamelis*) festival! Det er blomstrende trær overalt, sammen med snøklokker og *Cyclamen*. Noen uker etter står London får tur med vårshow og hagebesøk. Dette gjør vi hvert eneste år, og jeg vet ikke hvordan jeg

skulle holdt ut vinteren uten disse herlige vårturene.

Vi har alle våre måter å holde planteinteressen oppe på, om det er med lesing av bøker, medlemsmøter, reiser, Internett eller Blomstervennen. Vi i redaksjonen håper Blomstervennen kan bidra til å gjøre vinteren litt kortere og bidra med litt planteinspirasjon.

Håper alle får ett godt og spennende planteår. God lesning!

Kenneth

Ugress som pryddplanter

Taraxacum pseudorozeum >

TEKST OG FOTO: KENNETH INGEBRETSSEN

Som ivrig plantesamler og hagedyrker lurte jeg noen ganger på hva jeg driver med. I det ene øyeblikket står jeg med ugressjernet og drar opp den ene løvetannen og grobladet etter den andre. I neste øyeblikk står jeg i blomsterbedet og planter de samme plantene. Naboene her omkring er vant med mye rart, men jeg tror grensen går ved løvetannplanting i blomsterbedene! Det dreier seg selvfølgelig om varianter eller kulturformer av flere kjente ugressplanter. Det finnes mange vakre ugress.

Løvetann – *Taraxacum*

Taraxacum rubrifolium

Som navnet tilsier, har denne oppsiktsvekkende løvetannen bladverk som er helt mørkerød. De mørke bladene står i fin kontrast til de sterkt gule blomstene. Planten er noe mindre av vekst enn vanlig løvetann og danner flaterosetter som ligger helt nær bakken. De har ikke selvsådd seg hos oss, men høster vi frøene og sår dem i potte, spirer de som, ja nettopp ugress. Denne planten er fin i fjellhage og bed, men den kommer virkelig til sin rett med litt grus rundt seg.

Taraxacum rubrifolium

Taraxacum albidum

Navnet albidum er ingen overdrivelse på denne fine arten. Veksten på denne planten minner mer om vanlig løvetann. Den kan bli ganske høy 30 cm. Blomstene kan være litt sky til å åpne seg, for det må være fint vær ellers holder de seg lukket.

Taraxacum pseudorosaeum

En vil kanskje ikke tro det, men enn stor gruppe av disse er skikkelig vakkert. Denne blomster-villige arten får mengder av rosa blomster med gult senter. Veksten minner mye om vanlig løvetann og skiller seg ikke nevneverdig fra denne. Alle arter av løvetann er frøkonstante, dette kommer av at de bestøver seg selv allerede før insektene har kommet til.

Taraxacum officinale 'Variegatum'

Dette er i grunnen en vanlig løvetann med blader som har kremhvite flekker og streker. Veksten og blomsten er de samme som vanlig løvetann, men bladene er flotte og er prydd verdien også utenom blomstringstiden. Når man sår disse, vil noen av plantene bli helt grønne, de lukes ut da det ikke er noen formål å beholde dem.

Groblad – Plantago

Plantago major 'Rubrifolia'

Denne sorten kan bli ganske storvokst i hagen, spesielt hvis den står i god jord. Bladene er store og røde, det er de som er selve prydd verdien. Rødbladede groblad bør stå i full sol, slik at bladene får best mulig farge.

Plantago major 'Rubrifolia'

Denne planten oppfører seg som groblad flest og sår seg ganske vilt i hagen, men de er lette å luke bort.

Plantago major 'Frills'

Hos oss er denne sorten litt mindre i vekst av seg. Planten er mer kompakte og de grønne bladene er taggete og kruset i kanten. Bladene kan minne litt om persille. Dette er en veldig søt kantplante feks i urthagen, der vi har plantet den.

Plantago major 'Bowles variety'/'Rosularis'

Dette er en spesiell sort som har morsomme og rare blomsterstander. Blomstene har små blader som sitter tett i tett oppover, slik at blomsten nesten ligner en rose. De

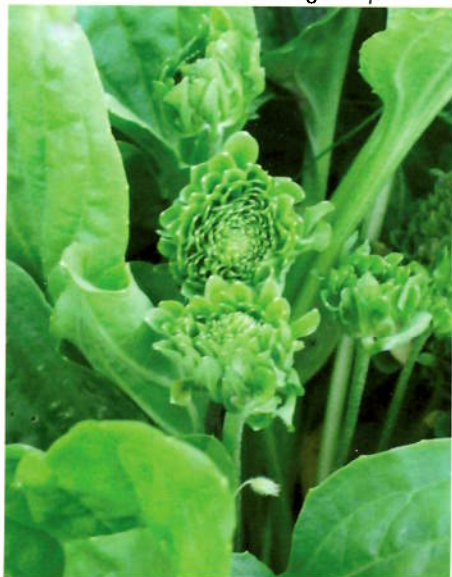
grønne blomstene står lenge utover sommeren. Bladene er grønne som på vanlig groblad. Dette er en gammel sort.

Burot – *Artemisia*

Artemisia vulgaris 'Limelight'

I vill tilstand er denne planten en pest og plage for mange, men denne sorten brukes i hagen som en flott staude. Sorten 'Limelight' blir ca 120 høy og har uregelmessige gulvariegerte blader. Den brukes som bladplante sammen med andre stauder.

Plantago major 'Frills'

Artemisia vulgaris 'Limelight'

Fenriken er en ramp

TEKST: ELIN CONRADI

FOTO: TOMMY TØNSBERG

Ståle Sørensen nevner i blomstervennen nr. 4 at det er pussig han ikke har hørt om at andre har problemer med *Dicentra formosa*. Men han skal få svar, og det er langt fra positivt.

Ikke vet jeg hvor den kommer fra, men den har nok vært her i hagen i minst 50 år. Egentlig er dette en vakker plante med sitt sirlige bladverk og hengende blomster. Men når den takket være sine lange og sammenfiltrede og sprø jordstengler helt tar over og uten blussel gjemmer flere kvadratmeter *Pachysandra* og *Corydalis* – da trekker jeg våpen!

Tidlig på våren ser alt så fredelig ut. *Pachysandra* får vist hvilken praktfull bunndekker den er, men det tar ikke lang tid før fenriken har tatt over det hele og gir hagen en ny karakter. Under den gamle asken har fenriken også overtatt og ødelegger vårbildet. Den fører en kamp mot skvallerkål, ingen av dem vinner.

Jeg ville for noen år siden ikke lenger finne meg i dette og tilbrakte en uke på knærne og gravde etter jordstenglene. Det viste seg imidlertid at røttene var for mange, for lange, for sprø og viklet inn i hverandre. Resultatet var at det bare ble småbiter igjen, noe som ga grunnlaget for nye planter.

Problemet hos oss er at den lett gjennomvever den myke skogsjorden med sine sprø, rosa jordstengler. Verst er det at den går i ett med *Corydalis*-bladverket. Jeg tror at det er vår løse skogbunn som skaper problemet. Fenriken som vokser tørt og magert øverst i fjellpartiet, og har sittet der i mange år, har en fin oppførstel og kan ikke bebreides.

Heksekoster og andre "dverger" i min hage

TEKST OG FOTO: EBBA HOLMBOE

Jeg har alltid synes at barvekster – og dermed heksekoster – hører hjemme i min hage sammen med mine mange *Rhododendron* og deres andre følgeplanter. Barvekster gir en deilig ro, har smukke vekstformer, er med på å skape fine samplanter og fargesammensetninger, og så gir de jo glede året rundt (hvis de da ikke er helt forsvunnet under snøen). De har sine høydepunkter gjennom året: Hva er vel finere enn nyveksten etter at vi har gledet oss over knoppene, blomstringen når den forekommer, og jeg liker også veldig godt fargespillet når gamle nåler gulner og faller av. Og så gir barvekstene oss enda en glede, og det er at fuglene elsker å søke skjul i dem når en spurvehauk får lyst på en middag... En ting mer som gleder meg, er muligheten til å stjele litt av baret når jeg lager juledekorasjoner, og intet er jo bedre enn å være selvforsynt.

Men hva er en heksekost, jo, jeg har sjekket litt i leksikonet. Vi kjenner alle heksekostene i bjerketrærne, de er forårsaket av sekksporesopp. Ulike varianter av disse sekksporesoppene kan også

forårsake heksekoster på gråor, kirsebær, epler og andre løvtrær. Men når vi snakker om heksekoster på barvekster, er det mutasjoner (genetiske forandringer) som forårsaker dem. Kjennetegn på heksekoster er at barnålene er kortere enn normalt, tett, sammenfiltret grensetting. Men her får jeg vel et problem, hvilke av de ubegripelig mange dvergbarvekster er egentlige heksekoster, og hvem er andre dvergvekster? Jeg kan også vedgå at jeg vel ikke er i stand til å si med 100 prosents nøyaktighet hvilke av mine dvergbarvekster som er ekte heksekoster, men like fine er de for det.

Min lidenskap for barvekster startet for alvor da jeg som ung hjalp mine foreldre med å lage deres første bed med barvekster, rhododendron, stauder, løkvekster og noen enkelte roser. Interessen ble ikke mindre da min mor kjøpte seg et rekkehus og bad meg hjelpe til med å beplante den. Herlig å være i planteskoler og bare velge og vrake i planteutvalget og ikke trenge å tenke på at det også skulle betales! En av de barvekstene som den gang kom hjem, var *Pinus parviflora*, selve arten. Den plan-

Abies koreana 'Silberperle'

ten forelsket jeg meg bare i, dens krokete vekst, nålenes farge og de herlige konglene som sitter veldig mange år på planten. Jeg har siden plantet den mange ganger i min hage, en gang arten og ellers opp til flere dvergnavnesorter (heksekoster) – og det ga mersmak på disse herlige småvekstene.

Jeg har som sagt prøvd *Pinus parviflora* mange ganger, men de har bare levd et år eller to hos meg, for så å dø en hurtig død. Noen av dem har gått fra frisk grønn til helt brun på noen få dager, hvorfor? Her kom min søster meg til hjelp, hun kunne fortelle at soppen som gir stikkelsbærdreper, også går på de femnålede furuene! Fellingstil-latelse ble innhentet hos naboene, og her finnes ikke lenger stikkelsbær så langt vekk som jeg kan påvirke det, og i siste sommer plantet vi en *Pinus parviflora* 'Negishi'.

Denne bittelille heksekosten – *Pinus parviflora* (heksekost) – fant jeg i fjor hos Finn Carlsen i Danmark og kunne ikke stå for den i all dens ministørrelse. Den var merket som jeg skriver, og jeg må bare si at jeg inderlig håper at den overlever og er selvfølgelig svært spent på hva den utvikler seg til! Det er noe av det jeg liker veldig godt med min form for plantesamling, plantene er jo barna mine!

Chamaecyparis lawsoniana 'Gnome' er en annen av mine små perler, den kjøpte jeg da vi i Blomstervenners Klubb hadde besøk av Per Bürger fra Bürgers Växtgård og han fortalte om barvekster. Denne lille, "høystammede" lawsonsypresen vokser bare noen millimeter i året, og jeg ser ikke forskjell på den i størrelse fra jeg kjøpte den og til nå. Den har et ubegripelig tett bar og en meget intens grønnfarge, og så langt har den aldri hatt noen form for vinter-/vårskade, så ikke bare er den nydelig, men det er også en sunn plante. En annen heksekost av lawsonsypreser er *Chamaecyparis lawsoniana* 'Wissel's Saguario', som er en meget langsomtvoksende søyle som med tiden kan utvikle seg til å ligne på de meksikanske saguario-kaktusene (tegneriesiekaktus). Det er litt morsomt å ha disse to stående i nærheten av hverandre og se på deres ulike vekstform. Jeg kjøpte den sist sommer, så jeg kan ennå ikke vite noe om hvordan den vil klare seg, men håper...

Fjorårets besøk hos Finn Carlsen beriket min hage med enda en heksekost, *Abies pinsapo* 'Ronda Mt.' Denne heksekosten av spansk edelgran er også en velkommen plante i hagen, da vi fra før av har en *Abies pinsapo* 'Horstmann', som er en heksekost av *Abies pinsapo*

Chamaecyparis lawsoniana 'Gnome'
Chamaecyparis lawsoniana 'Wissel's Saguaro'

Pinus parviflora 'Negishi'
Pinus parviflora (Heksekost)

'Glauca'. Dette er slikt som vi synes er litt ekstra morsomt. Horstmann har vi hatt siden 2005, og den har ikke lidd noe i de norske vintrene, så det er altså gode, hårdføre og sunne planter.

Denne lille canadahemlocken *Tsuga canadensis* 'Minuta' er også en av mine små yndlinger. Jeg har hatt den siden 2005, og den har ikke vist noen tegn på vinter-/vårskader. Den står innunder *Chamaecyparis lawsoniana* 'Gnome', en samplanting jeg er svært fornøyd med. Mitt trekantbed rommer mange av mine heksekoster, dvergbarvekster og dverg rhododendron, så her har storvokste ting ikke adgang! Dessuten sørger jeg for god plass mellom plantene, så vi alltid kan se de enkelte plantenes vekst-

Abies pinsapo 'Horstmann'

form.

Som avslutning vil jeg omtale den heksekosten jeg tror jeg har hatt hatt aller lengst. Den er enda en liten "høystammet" sak, nemlig *Abies koreana* 'Silberperle' som jeg "importerte" fra Danmark i 2004. Heller ikke denne heksen har hatt vinterskader, så det sier også en annen ting, og det er at disse små heksekostene og dvergene mange ganger er svært hårdføre. De har jo også en stor fordel, det skal ikke så mye snø til før de står trygt og godt beskyttet mot vind og vær. For oss er det en stor glede å minnes hvor og når vi har kjøpt/fått våre planter. Selvfølgelig kan vi ikke huske alt, men da er vår plantekartotek til god hjelp!

Jeg håper jeg med dette har tent noen flere hagefolk til å få lyst til å prøve seg med dvergvekster. Det finnes utallige, så det er noen for enhver smak og i enhver størrelse. Selvfølgelig synes jeg med min hage at jo mindre jo bedre – nesten...

Dette er min minste, tror jeg, men det er vanskelig å måle nå: *Ilex crenata* 'Mariesii', er det ikke en nuser liten sak!!! PS: nuser er dansk og betyr kjempesøt, men er et mye finere ord...

Tsuga canadensis 'Minuta'

Ilex crenata 'Mariesii'

Abies pinsapo 'Ronda Mt.'

Ilex crenata
'Mariesii'

Abies pinsapo
'Ronda Mt.'

Krokuskrydder

TEKST ELIN CONRADI

I villhagen har de aller minste delikatessene lett for å forsvinne mellom gammelt løv og annet rusk. Derfor settes de for overvintring i pottes på komposten. Så snart potten løsner fra telen, kommer pottene opp på verandaen, hvor de kan nytes i detalj. Fjorårets store opplevelse var den kjente, dyre og merkverdige safrankrokusen – *Crocus sativus*. Den fikk stå godt beskyttet på bordet under tak, og der blomstret den i vilden sky i begynnelsen av oktober. I alle mine løkår har jeg håpet på å få tak på den, og så endelig lyktes det for et par år siden.

Ingen av de andre krokusartene jeg kjenner, er så raffinert i farge og tegning. Blomsten er meget stor og blek rosafiolett. Bunnen er dyp fiolett, og det går blekere stråler mot spissen av blomsterbladene. I motsetning til de aller fleste andre høstblomstrende artene, kommer bladene samtidig med blomstene.

Safrankrokus er spesiell fordi den har så uvanlig lange, opptil 18 mm lange intense rødoransje arr. Noe som er mye lengre enn hos andre krokus. De er alt for lange

til å stå oppreist og faller raskt overende. Det er arrene og den øverste del av griffelen som plukkes i hundretusenvis. De tørkes og brukes til å krydre mat og brød. Krydderet har en mild, men aromatisk medisinelignende aroma og er ulik alle andre krydder, og den gir maten en praktfull gul farge.

Safrankrokus dyrkes i dag særlig i Iran, men også i flere av middelhavslandene. Verdensproduksjonen er ca 300 tonn årlig. Det går med ca 150.000 – 200.000 blomster for å få ett kilo safran. Det er nevnt kilopris på over 40.000 kr pr.kilo.

Safrankrokus er en steril kulturform med opprinnelse i den Greske arten *Crocus cartwrightianus* fra Kreta. Hadde det ikke vært for at den er steril og må formeres vegetativt, hadde nok historien vært enn helt annen.

Dyrking av safrankrokus er kjent et par tusen år før vår tidsregning og var godt kjent allerede i oldtiden.

Safrankrokus har vært kjent også som medisinsplante – men det er en annen historie.

Styreleder har ordet

På mine kanter ligger snøen i skrivende stund hvit, dyp og dekkende. Jeg har passet på å grave fram busker og små nåletrær som tidligere vintre har vært utsatt for snøbrekk. Da burde det gå bra! Ettersom hageiveren med årene er blitt stadig større, har jeg paradoksalt nok begynt å sette mer og mer pris på vinterdvalen i hagen. Når bakken er så beinfrossen at det som enda ikke er plantet, må vinterlagres i verkstedet, da føles det som min fristund er kommet. Det blir anledning til å ta seg av innendørs sysler, og pottplantene får endelig litt ekstra omsorg. Reiselysten får også utløp i den mørke årstiden. Denne gang bar det til Borneo for å oppleve regnskogen. Man undret seg over alle fantastiske skapninger, som orangutang, neseaper, fargerike fugler, megastore maur og skolopendere, orkideer og kannebærere, mektige trær og lianer. Samtidig ble en vitne til hva som er i ferd med å skje: det er bare noen få sammenhengende områder igjen

der naturen er uberørt. Unik flora og fauna er truet pga. den store etterspørselen etter palmeolje. Velldige områder domineres nå av oljepalmeplantasjer, og som ofte med monokultur, må det brukes mye sprøytemidler. Fordi alle bladspisende vesener har så lite usprøytet å ta av, blir belastningen ekstra stor på naturlig vegetasjon som grenser inntil plantasjene. Her var det knapt et helt blad å se! WWF gir nå støtte til rehabilitering av regnskogen i noen regioner. Måtte tiltakene lykkes! De som kjenner meg, vet at jeg er kritisk til bruk av såkalte plantevernmidler i form av kjemiske gifter i hagen. Nå er jeg enda mer overbevist om at vi også i prydhagen bør spille på lag med naturen, og la det være et lite grønt bidrag på hjemmebane. Med det ønskes alle medlemmer Godt Nytt Hageår!

SIGNE VIDEM

Møter

MANDAG 28. FEBRUAR KL. 19.30

Biotopdesign

V/PETER GAUNITZ

Peter Gaunitz fra Alnarp i Sverige holder foredrag om Biotopdesign. Vi får høre hvordan kunnskap om økosystemer kan brukes til å skape plantetrivsel og vakre, harmoniske bed i hagen.

MANDAG 28. MARS KL. 19.30

Planter for skyggehagen

V/TOMMY TØNSBERG

Tommy Tønsberg tar opp temaet 'Planter for skyggehagen'. Han oppdager mye spennende på sine reiser og satser på å prøve ut det ukjente i egen hage. En del av fokus for foredraget vil derfor være på uvanlige arter.

MANDAG 2. MAI kl. 19.30

"Grav det opp og hiv det ut"

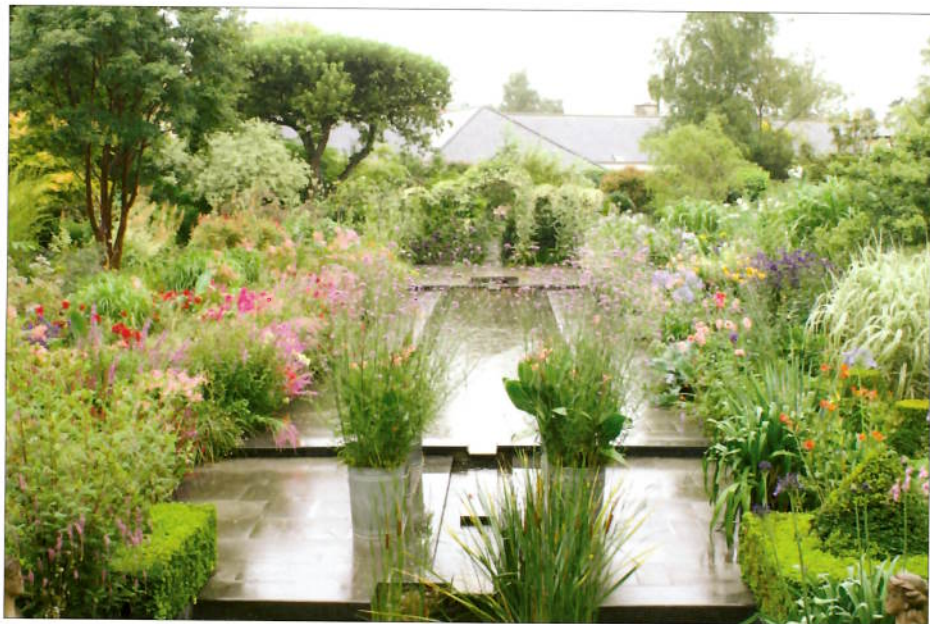
v/HELEN DILLON

Helen Dillon forteller om sin egen hage i Dublin i Irland. Hun er en avholdt foredragsholder og kjent hagebokforfatter. Foredraget handler om Helens hage, og hvordan hun har utviklet den gjennom 40 år. Vi får blant annet høre om drastisk hageredigering, og hvordan hun hele tiden har forandret hagen ettersom hun har fått ny ideer og impulser. Og Helen er ikke redd for å endre på noe som ikke fungerer, enten det er planter eller andre elementer i hagen.

Foredraget er på engelsk.

Foto: Jane Sebire

Planteportrettet

Fritillaria stenantha

Fritillaria stenantha skiller seg fra de mer vanlig brukte kronene som *Fritillaria imperialis* og *Fritillaria meleagris* ved å ha rosa, stjerneformede, åpne blomster.

Den stammer fra Sentral-Asia, spesielt Pamir Altai og Tien Shan hvor den kan finnes i bakker og skrenter i opptil 2000 meters høyde.

Jeg har dyrket denne skjønnheten flere år, på vanlig hagejord, men inntill en husvegg, hvor løken har vært beskyttet mot for mye fuktighet om sommeren. Den ble importert gjennom Blomstervenners Klubbs løkimport for noen år siden. Den kan skaffes fra andre løkleverandører i utlandet.

TEKST OG FOTO:
TOMMY TØNSBERG

